

01 Καμπάνια Ενέργεια S.O.S.

Ιστορίες «απολιγνιτοποίησης»

Μικρό οδοιπορικό στις λιγνιτοπαραγωγικές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας

■ του Δημήτρη Γκάζη

Βρεθήκαμε την περασμένη Κυριακή 20/9, στην περιοχή της Κοζάνης, με μια παρέα μελών της συλλογικότητας «Βέρμιο SOS», και με οδηγό τον Στέφανο Πράσσο (συνταξιούχο της ΔΕΗ και επικεφαλής της Αριστερής Συμπόρευσης στη Δυτική Μακεδονία) είχαμε την ευκαιρία να δούμε τις υπό εγκατάλειψη ενεργειακές υποδομές, τα ορυχεία, τις νέες εκτάσεις που παραδίδονται στην «πράσινη» επέλαση των ΑΠΕ, και να ανατρέξουμε σε διάφορα άγνωστα ή επιμελώς κρυμμένα στιγμιότυπα της πρόσφατης ιστορίας της Περιοχής.

Σημείο εκκίνησης μας ένας παλιός σιδηροδρομικός σταθμός φορτοεκφόρτωσης της εταιρείας Ζαχάρεως, που συνέλεγε τα τεύτλα που καλλιεργούνταν στον κάμπο της περιοχής για να τα μεταφέρει στο εργοστάσιο στο Πλατύ Ημαθίας. Μισοσβησμένο χνάρι της παραγωγικής πολυμορφίας της περιοχής. Ακριβώς δίπλα ο ΑΗΣ Καρδιάς (εργοστάσιο που κατασκευάστηκε τη δεκαετία του '70 και έπαυσε η λειτουργία του το 2021 αφού ολοκλήρωσε τον κύκλο ζωής του). Στο βάθος πίσω μας ο ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου, εκτός λειτουργίας (παρόλο που δεν έχει ολοκληρωθεί ο κύκλος ζωής του), και άμεσα απειλούμενος με γκρέμισμα για να έρθουν στη θέση του τα πολυδιαφημισμένα ενεργοβόρα data center. Εδώ ακούσαμε ιστορίες για την κατασκευή των εργοστασίων, για τις συνθήκες εργασίας στα ορυχεία, τα εργα-

Ο παλιός σταθμός φόρτωσης της εταιρείας Ζαχάρεως έξω από τον ΑΗΣ Καρδιάς

τικά ατυχήματα, τους αγώνες των εργαζομένων για βελτίωση των συνθηκών εργασίας - που άνοιξαν τον δρόμο για βελτιώσεις και στους περιβαλλοντικούς όρους λειτουργίας των μονάδων.

Όταν οι ΑΠΕ σου παίρνουν το χωριό

Επόμενη στάση μας οι πρόποδες του Άσκιου ή Σινιάτσικου, πάνω από το χωριό Ποντοκώμη. Από την θέση αυτή έχουμε πανοραμική θέα σε ολόκληρη την περιοχή μεταξύ Πτολεμαΐδας, Κοζάνης και Αμυνταίου που αποτέλεσε για χρόνια την καρδιά της λιγνιτοπαραγωγής της χώρας. Μπροστά μας ο ΑΗΣ Καρδιάς και το ορυχείο του, δεξιά στο βάθος ο ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου, αριστερά μας το ορυχείο Μαυροπηγής -εκεί που πριν μερικούς μήνες ανατινάχτηκαν οι εκσκαφείς- και στο βάθος οι εγκαταστάσεις του

Πτολεμαΐδα V - ο οποίος αν και για λόγους ενεργειακής ασφάλειας πήρε παράταση ζωής μέχρι και τον Μάρτιο, βρισκόταν τη μέρα εκείνη εκτός λειτουργίας.

Σε όλη αυτή την περιοχή βλέπει κανείς τεράστιες εκτάσεις σπαρμένες με φωτοβολταϊκά. Καταλαμβάνουν σχεδόν όλο το ζωτικό χώρο της περιοχής, κάθε επίπεδη περιοχή. Δεν υπάρχει τίποτε στο τοπίο που να θυμίζει «πράσινη μετάβαση». Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ο κ. Πράσσος «η ΔΕΗ κράτησε για φωτοβολταϊκά τα φιλέτα και έδωσε στη “Μετάβαση Α.Ε.” τα κόκαλα των ορυχείων, που δεν θα αποκατασταθούν ποτέ, αφού η “Μετάβαση Α.Ε.” (μια εταιρεία κέλυφος με έδρα την Αθήνα) δεν έχει ούτε μπουλντόζα». Πράγματι το ορυχείο μπροστά μας μοιάζει σαν να λειτουργούσε μέχρι χτες, καμία αποκατάσταση, ανοιχτό πεδίο, με όλους τους πιθανούς κινδύνους (κατολισθήσεις, αναφλέξεις κ.ά.) με μηδενική απόδοση προς την τοπική κοινωνία.

Τα φωτοβολταϊκά μοιάζει να έχουν καταπιεί το χωριό της Ποντοκώμης. Κάποιοι λίγοι κάτοικοι βρίσκονται στα σπίτια τους γιατί είναι Κυριακή. Το χωριό έχει εγκαταλειφθεί τυπικά, αφού από το 2007 έχει αποφασιστεί η μεταγκατάστασή του (όπως και της γειτονικής Μαυροπηγής) ώστε η περιοχή να παραδοθεί στη ΔΕΗ για την

Πάνω από το υπό εγκατάλειψη χωριό Ποντοκώμη περικυκλωμένο από φωτοβολταϊκά

αξιοποίηση των υποκείμενων λιγνιτικών κοιτασμάτων. Τελικά το ορυχείο δεν επεκτάθηκε ποτέ προς το χωριό, σταματάει απότομα μερικά χιλιόμετρα μακριά, αλλά τα γύρω εδάφη, έχουν μετατραπεί σε βιομηχανικής κλίμακας φωτοβολταϊκά πάρκα. Φεύγοντας από εκεί με κατεύθυνση προς τον Πτολεμαΐδα V, κινούμαστε για αρκετά λεπτά έχοντας δεξιά και αριστερά μας φωτοβολταϊκά πάρκα. Σε όλη αυτή την διαδρομή δεν είδαμε να επιβεβαιώνονται οι υποσχέσεις για θέσεις εργασίας. Μόνο ένας άνθρωπος της ιδιωτικής security με το όχημα του επόπτευε όλη την περιοχή.

Και όμως είναι εφικτή η αποκατάσταση

Πλησιάζοντας στον ΑΗΣ Πτολεμαΐδα V, δίνουμε τα στοιχεία μας σε φυλάκιο της ΔΕΗ (θυμίζουμε ότι όλες αυτές οι εκτάσεις, οι δρόμοι, τα χωράφια, ανήκουν στην ΔΕΗ). Εδώ βρίσκεται το διοικητήριο της ΔΕΗ, και όλες οι κεντρικές υποδομές. Ο ΑΗΣ Πτολεμαΐδα V, ο τελευταίος σε λειτουργία, εγκαινιάστηκε μόλις το 2023, και παρόλο που κόστισε πάνω από 1.5 δισ. ευρώ, η κυβερνητικές αποφάσεις τον απαξιώνουν, αφήνοντας τον μεγάλα διαστήματα σε αχρηστία, και σχεδιάζοντας τη μετατροπή του σε μονάδα (εισαγόμενου) φυσικού αερίου. Πλησιάζοντας τις εγκαταστάσεις του Πτολεμαΐδα V, έχουμε δεξιά μας τους

σε λειτουργία ταινιόδρομους, ενώ αριστερά μας υπάρχει έκταση με δέντρα.

Αναρωτιόμαστε γιατί είναι τόσα τα δέντρα εδώ (σε αντίθεση με την ευρύτερη περιοχή). Οι καταπράσινες εκτάσεις (κάποιες καλλιεργήσιμες, με αμπέλια κ.λπ.) αυτές είναι το παλιό ορυχείο, το οποίο αποκαταστάθηκε προ ετών από την ΔΕΗ (όσο ακόμη ήταν δημόσια), αλλά τα σημάδια που φανερώνουν αυτή την ιστορία είναι ελάχιστα. Η διαφορά με τα ορυχεία που έκλεισαν αργότερα, την περίοδο της βίαιης απολιγνιτοποίησης (που μόνο πράσινη δεν είναι) είναι εμφανέστατη. Όλα δείχνουν πως είναι εφικτή η αποκατάσταση και η αναγέννηση των εδαφών (και η σταδιακή απόδοση τους στην τοπική κοινωνία και άλλες δραστηριότητες πέραν της λιγνιτοπαραγωγής). Βέβαια τα «αρπακτικά» έχουν βάλει στο μάτι ακόμη και αυτές τις αποκατεστημένες εκτάσεις που προφανώς θέλουν να τις «πρασινίσουν» με φωτοβολταϊκά και έχουν επιδιώξει κατά το παρελθόν αποψιλώσεις σε τμήματά τους.

Φεύγοντας και από εδώ με κατεύθυνση προς την Πτολεμαΐδα, περάσαμε από τον επίσης κλειστό λόγω πρόωρης ολοκλήρωσης του κύκλου ζωής του (και μιας κάπως ύποπτης πυρκαγιάς που κατέστησε μη λειτουργικές δύο από τις τέσσερις μονάδες και επίσης την

Οι εγκαταστάσεις του ΑΗΣ Πτολεμαΐδα V